

Tilburg University

Online platformen en onveilige producten

Verbruggen, Paul

Published in:
Tijdschrift voor consumentenrecht & handelspraktijken

Publication date:
2020

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Verbruggen, P. (2020). Online platformen en onveilige producten. *Tijdschrift voor consumentenrecht & handelspraktijken*, 2020(5), 255-264.
https://www.uitgeverijparis.nl/nl/reader/208557/1001513489?ref=%2Fscripts%2Fread_article_pdf%3Fid%3D1001513489

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Online platformen en onveilige producten

Deze bijdrage verkent de rechtspositie van de consument die via een online platform een product aanschaft dat bij normaal gebruik een verhoogd gezondheids- of veiligheidsrisico oplevert. Op basis van een analyse van de bestaande en toekomstige regelingen inzake consumentenkoop, e-commerce, productveiligheid en productaansprakelijkheid (zowel in de Verenigde Staten als in de Europese Unie), wordt gesteld dat die rechtspositie niet eenduidig is. De positie van een consument die via zo'n platform een onveilig product koopt, varieert doorgaans per platform en zelfs per transactie, rekening houdend met onder meer de vraag van wie de consument het onveilige product precies koopt (het platform of een derde, en de hoedanigheid van die derde), alsmede de mate van controle die het platform heeft over de totstandkoming van de koop en de bijbehorende contractvoorwaarden. Betoogd wordt dat verder moet worden onderzocht hoe de Europese regeling inzake productaansprakelijkheid, naar voorbeeld van de andere geanalyseerde regelingen, beter aansluiting kan vinden bij de feitelijke rol die online platformen in moderne transnationale handelsketens spelen, en de controle die deze rol platformen verschaft over de distributie van producten van producent naar consument.

1. De vlooiemarkt van Amazon

Amazon heeft begin dit jaar zijn intrede gedaan in Nederland. Sinds maart 2020 strijdt de Amerikaanse webgigant met andere online platformen als bol.com, Coolblue en Wehkamp om de gunst van de Nederlandse consument in de digitale verkoop van non-food producten. Die online markt is groeiende,¹ en kent in tijden van COVID-19 een ongekende omzetsijging.² De Nederlandse consument shopt ook steeds vaker via online platformen die buiten de Europese Unie (EU) gevestigd zijn, zoals in de Verenigde Staten (eBay, Wish en voorheen dus Amazon) en China (AliExpress, LightInTheBox).³ Via deze platformen vinden cosmetica, elektronica, kleding, sieraden en speelgoed meer en meer direct hun weg naar Nederlandse huishoudens, ook zonder tussenkomst van in Europa gevestigde importeurs of distributeurs.

Op de veiligheid van deze producten is veel aan te merken. Recent onderzoek uitgevoerd door de Consumentenbond en vijf van zijn zusterorganisaties in Europa laat zien dat consumenten met de aankoop van non-foodproducten via Amerikaanse of Chinese online platformen het risico lopen een gebrekkig product in huis te halen. De consumentenorganisaties kochten 250 verschillende producten via de platformen van AliExpress, Amazon

Marketplace, eBay, LightInTheBox en Wish. Deze producten werden getest op hun conformiteit met de veiligheidseisen die gelden om ze in de EU in de handel te brengen. 66% van de producten – voornamelijk in de productgroepen cosmetica, elektronica, kleding, sieraden en speelgoed – doorstond de test niet.⁴ Reisstekkers, koolstofmonoxidemelders, USB-opladers, tandenbleekmiddel, kinderkleding en speelgoed leverden in het bijzonder gezondheids- en veiligheidsrisico's op.⁵

Eerder onderzoek van de *Wall Street Journal* wijst eveneens op de risico's waaraan Amerikaanse consumenten en hun naasten worden blootgesteld wanneer zij via Amazon.com aankopen doen binnen deze productgroepen. 4152 producten die via het platform werden aangeboden werden als onveilig bestempeld. Volgens de betrokken onderzoeksjournalisten is Amazon de controle over zijn platform kwijtgeraakt: het ontwikkelt zich meer en meer als een doorsnee vlooiemarkt waarop miljoenen

* Universitair hoofddocent privaatrecht, Tilburg Law School, tevens houder van de TPR-Wisselleerstoel aan de KU Leuven (2019-2021) en redacteur van dit tijdschrift. Met dank aan Karlijn van Doorn, Stefan Kulk, Eric Tjong Tjin Tai, Anne de Vries-Stotijn en de *TvC*-redactie voor hun commentaren op een eerdere versie van dit artikel.

1. Tussen 2014 en 2018 is het online aandeel in de totale non-foodretailomzet gegroeid van 16% naar 25%. 'Nieuwe strijd staat voor de deur in online retail: De impact van platformisering op non-food retail', *ING Economisch Bureau*, januari 2019, p. 6, [ing.nl/media/ING_EBZ_nieuwe-strijd-staat-voor-de-deur-in-online-retail_tcm162-163042.pdf](https://www.ing.nl/media/ING_EBZ_nieuwe-strijd-staat-voor-de-deur-in-online-retail_tcm162-163042.pdf).
2. Postorderbedrijven en webwinkels waren in april en mei 2020 goed voor een waardeontwikkeling van 38,7 resp. 36,8% t.o.v. dezelfde maanden in 2019. 'Detailhandel; omzetonwikkeling', *CBS*, 30 juni 2020, [cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83868ned](https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83868ned).
3. R. van Welie, 'Online cross-border bestedingen groeien in 2019 naar € 1,1 miljard', [thuiswinkel.org](https://www.thuiswinkel.org/nieuws/4384/online-cross-border-bestedingen-groeien-in-2019-naar-1-1-miljard), 2 april 2020, [thuiswinkel.org/nieuws/4384/online-cross-border-bestedingen-groeien-in-2019-naar-1-1-miljard](https://www.thuiswinkel.org/nieuws/4384/online-cross-border-bestedingen-groeien-in-2019-naar-1-1-miljard).
4. L. ten Grotenhuis, 'Onveilige producten bij buitenlandse webshops', *Consumentenbond*, 14 februari 2020, [consumentenbond.nl/online-kopen/bestellen-bij-buitenlandse-webshops](https://www.consumentenbond.nl/online-kopen/bestellen-bij-buitenlandse-webshops).
5. Zie ook: M. Stevens, '66% of products tested from online marketplaces AliExpress, Amazon Marketplace, eBay and Wish failed safety tests', *Which?*, 24 februari 2020, [which.co.uk/news/2020/02/66-of-products-tested-from-online-marketplaces-amazon-marketplace-aliexpress-ebay-and-wish-failed-safety-tests/](https://www.which.co.uk/news/2020/02/66-of-products-tested-from-online-marketplaces-amazon-marketplace-aliexpress-ebay-and-wish-failed-safety-tests/). Eind 2019 waarschuwden het Ministerie van Economische zaken en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit Nederlandse consumenten al met de videocampagne 'Laat je niet inpakken' voor de risico's bij online bestellen, met name bij derde-verkopers buiten de EU. Zie 'Laat je niet inpakken! Wees bewust bij online bestellen van buiten EU', *Rijksoverheid*, 26 november 2019, [rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/26/laat-je-niet-inpakken-wees-bewust-bij-online-bestellen-van-buiten-eu](https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/26/laat-je-niet-inpakken-wees-bewust-bij-online-bestellen-van-buiten-eu) en 'Productrisico's internetaankopen', *Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit*, [nvwa.nl/onderwerpen/webwinkels/productrisico-s-internetaankopen](https://www.nvwa.nl/onderwerpen/webwinkels/productrisico-s-internetaankopen).

verkopers hun waren aanbieden, veelal anoniem en veelal vanuit China.⁶

2. De inzet hier en opmerkingen vooraf

Deze verontrustende onderzoeken doen de vraag rijzen waartoe consumenten dit soort online platformen kunnen aanspreken indien blijkt dat de via die platformen gekochte producten onveilig zijn, dat wil zeggen, dat de producten bij normaal of redelijkerwijs te verwachten gebruik risico's met zich brengen voor de gezondheid en veiligheid van de consument en andere personen?⁷ Zonder de pretentie te hebben uitputtend te zijn, verken ik in deze bijdrage de mogelijkheden die het Nederlandse recht en Unierecht consumenten daartoe thans bieden. Ik onderscheid daarbij enerzijds de situatie waarin platformen de verkopende, directe wederpartij van consumenten zijn en anderzijds die waarin platformen als tussenpersonen de verkoop van producten door een derde (hierna ook: derde-verkoper) aan de consument faciliteren.⁸ Aldus volgt een analyse van de regelingen inzake consumentenkoop (3.); e-commerce (4.1.); productveiligheid (4.2.); en productaansprakelijkheid in de Verenigde Staten (5.1.) en in Nederland en Europa (5.2.). Ik besluit met een korte inventarisatie van de rechtspositie van consumenten die via een platform een onveilig product hebben gekocht te verbeteren en doe, ter verbetering van die rechtspositie, de suggestie om meer onderzoek te verrichten naar de wijze waarop de Europese Richtlijn productaansprakelijkheid beter kan aansluiten bij de gewichtige rol die online platformen vandaag de dag vervullen in de internationale distributie van producten van producent naar consument (6).

Vooraf merk ik ten eerste nog op dat een derde-verkoper van producten zowel een particulier, als een (rechts)persoon die handelt in bedrijf of beroep kan zijn. De rechtspositie van de consument die via een platform koopt van een professioneel handelende derde (B2C) is wezenlijk anders dan wanneer hij koopt van een particulier (C2C). Hij zal in dat laatste geval namelijk geen beroep kunnen doen op de beschermingsbepalingen van het consumentenrecht, die slechts zien op B2C-relaties. De

hoedanigheid van de derde-verkoper heeft echter in zijn algemeenheid geen invloed op de rechtspositie van de consument tegenover het platform. De consument is rechtspositioneel gezien juist gebaat bij het kunnen aanspreken van het platform als handelaar in het geval hij koopt van een particulier. Tegenover het platform kan hij dan, zoals hierna zal blijken, onder omstandigheden wel beschermingsbepalingen van het consumentenrecht inroepen.

Ten tweede is voor de verkenning in deze bijdrage relevant welk recht de rechtsverhoudingen tussen het online platform, de derde-verkoper en de consument beheerst. Voor in Nederland gevestigde online platformen die de verkoop door derden aan consumenten toestaan, zoals bol.com en Marktplaats, geldt dat het Nederlandse recht die verhoudingen beheerst.⁹ Voor platformen die zich weliswaar richten op de Nederlandse consument, maar gevestigd zijn buiten Nederland, is dat niet per definitie het geval. Voor het in Duitsland gevestigde Zalando geldt weliswaar dat op de contracten die via zalando.nl tussen een consument en derde-verkoper worden gesloten, het Nederlandse recht van toepassing is.¹⁰ Voor aankopen via alle Europese websites van Amazon (.co.uk, .de, .es, .fr, .it en .nl) is dat echter niet zo. In dat geval is namelijk het Luxemburgse recht van toepassing. Toch geniet de consument met een vaste woon- of verblijfplaats in de EU wanneer hij via een van deze Amazon websites winkelt de bescherming van de dwingende bepalingen van zijn land van verblijf.¹¹ Voor consumenten woonachtig in Nederland betekent dit dat zij niet verstoken raken van de bescherming die het Nederlandse recht biedt indien die bescherming beter is dan het Luxemburgse recht.¹² De hierna volgende beschrijving van (onder meer) het Nederlandse recht is daarom ook relevant voor aankopen via de verschillende Europese websites van Amazon.

Voor aankopen bij buiten de Europese Economische Ruimte (EER) gevestigde platformen kan de consument in beginsel niet bogen op de rechtsbescherming volgend

6. A. Brezon, S. Shifflett & J. Scheck, 'Amazon Has Ceded Control of Its Site. The Result: Thousands of Banned, Unsafe or Mislabeled Products', *Wall Street Journal*, 23 augustus 2019, [wsj.com/articles/amazon-has-ceded-control-of-its-site-the-result-thousands-of-banned-unsafe-or-mislabeled-products-11566564990?mod=hp_lead_pos5](https://www.wsj.com/articles/amazon-has-ceded-control-of-its-site-the-result-thousands-of-banned-unsafe-or-mislabeled-products-11566564990?mod=hp_lead_pos5).
7. Ik haak hier aan bij de definitie van productveiligheid uit art. 3 lid 2 van Richtlijn (EG) 2001/95 van het Europees Parlement en de Raad van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid (*PbEG* 2001, L 11/4). Onder die definitie vallen ook producten die niet voldoen aan de wettelijke eisen om in de handel te worden gebracht. De vergunningplichtige verkoop van alcohol, medicijnen, tabak etc., alsmede de strafbare verkoop van verboden goederen zoals drugs, explosieven, wapens, etc. via online platformen laat ik buiten beschouwing.
8. Hetzelfde onderscheid is van belang voor de vraag welke informatieverplichtingen op online platformen rusten jegens de consumenten. Zie M.Y. Schaub, 'De verantwoordelijkheid van intermediaire onlineplatformen voor de informatieplichten van de gebruikers', *TvC* 2018, afl. 5, p. 214-217. Welke informatieverplichtingen rusten op deze platformen, ook na de implementatie van de Moderniseringsrichtlijn (Richtlijn (EU) 2019/2161), laat ik hier geheel buiten beschouwing, omdat deze verplichtingen niet direct zien op de veiligheid van de via het platform verkochte goederen en diensten.
9. Deze platformen hanteren allen de algemene voorwaarden zoals opgesteld door de Nederlandse Thuiswinkel Organisatie (versie juli 2015), waarin art. 17 Nederlands recht van toepassing verklaart. Voor bol.com geldt tevens art. 12 Algemene voorwaarden kopen bij andere verkopers, bol.com januari 2020, [bol.com/nl/m/voorwaarden-kopenbijandereverkopers/](https://www.bol.com/nl/m/voorwaarden-kopenbijandereverkopers/), voor Marktplaats is dat art. 12 van I Algemene Bepalingen van de Algemene Gebruiksvoorwaarden, marktplaats.nl maart 2015, [marktplaats.nl/i/help/over-marktplaats/voorwaarden-en-privacybeleid/algemene-gebruiksvoorwaarden.dot.html#gebruiksvoorwaarden](https://www.marktplaats.nl/i/help/over-marktplaats/voorwaarden-en-privacybeleid/algemene-gebruiksvoorwaarden.dot.html#gebruiksvoorwaarden).
10. Art. 11.1 van de Aanvullende voorwaarden (AV) voor bestellingen via zalando.nl, oktober 2019, [zalando.nl/zalando-algemene-voorwaarden/](https://www.zalando.nl/zalando-algemene-voorwaarden/).
11. Zie art. 14 Gebruiks- en verkoopvoorwaarden, amazon.nl november 2019, [amazon.nl/gp/help/customer/display.html?nodeId=201909000](https://www.amazon.nl/gp/help/customer/display.html?nodeId=201909000), dat identiek is voor de talen gebruikt voor de andere websitedomeinen van Amazon in Europa.
12. Deze regeling is het gevolg van HvJ EU 28 juli 2016, C-191/15, ECLI:EU:C:2016:612 (*Veren für Konsumenteninformation/Amazon EU Sàrl*), m.nt. L.M. van Bochove & E.S. Pannebakker, *TvC* 2017, afl. 3, p. 132-141, waarover tevens R. de Moor, 'Hoe effectief is onze consumentenbescherming', *TvC* 2017, afl. 4, p. 154-155.

uit het Nederlandse en Europese recht.¹³ Zoals hierna duidelijk zal worden, is dat slechts anders indien het product zijn weg naar de Nederlandse consument vindt via een binnen de EER gevestigde importeur, leverancier of andersoortige professionele partij die deel is van de distributieketen. Het is dan deze partij, en niet het buiten de EER gevestigde platform, waartegen de consument de beschermingsbepalingen kan inroepen.

3. Online platformen als verkoper

3.1. De reikwijdte van de consumentenkoop

In de eerste hier onderscheiden situatie – het online platform is de verkopende, directe wederpartij van de consument – wordt de rechtsverhouding gekwalificeerd als een consumentenkoop gesloten op afstand. De nieuwe Richtlijn consumentenkoop bevestigt deze kwalificatie: het online platform wordt in dat geval gezien als verkoper die in het kader de uitoefening van zijn bedrijf ‘eigendom van goederen overdraagt of zich ertoe verbindt deze over te dragen aan een consument en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt die te betalen’.¹⁴ Indien blijkt dat het gekochte product niet veilig is, kan de consument het platform doorgaans wegens non-conformiteit aanspreken tot herstel of vervanging van het product, en onder omstandigheden tot prijsvermindering, schadevergoeding of ontbinding van de overeenkomst.¹⁵ Tevens komt eventuele gevolgschade veroorzaakt door het onveilige product voor vergoeding in aanmerking, met inachtneming van de kanalisatieregeling productaansprakelijkheid.¹⁶

In de situatie waarin het online platform als tussenpersoon optreedt tussen een derde-verkoper en consument, is de rechtpositie van de consument tegenover het platform veel minder eenduidig. Deze positie wordt namelijk bepaald door onder meer de vorm van dat faciliteren en de mate waarin het platform controle heeft over de voorwaarden waaronder de koop tot stand komt, zoals de prijs, kwaliteit en eventuele garanties. Omdat deze variabelen per platform en zelfs per transactie via dat

platform kunnen verschillen, is de positie van de consument niet steeds dezelfde en is zij niet gemakkelijk te doorgronden.¹⁷

De reeds genoemde nieuwe Richtlijn consumentenkoop plaatst online platformen die optreden als tussenpersoon buiten de definitie van ‘verkoper’ en daarmee buiten de personele werkingssfeer van zijn bepalingen. Een verkoper is ‘iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, ongeacht of deze privaot of publiek is, die met betrekking tot onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit’.¹⁸ De nieuwe richtlijn lijkt hiermee tot uitdrukking te brengen dat de professionele verkoper, ook indien hij via een tussenpersoon zijn producten aanbiedt, de verplichtingen uit de richtlijn tegen zich moet laten gelden. Anders dan onder de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken,¹⁹ hoeven tussenpersonen dan geen verplichtingen voortvloeiend uit de richtlijn tegen zich te laten gelden.²⁰

De nieuwe richtlijn laat lidstaten niettemin ruimte om het begrip van ‘verkoper’ op te rekken. In de considerans van de richtlijn wordt namelijk overwogen dat het lidstaten vrij moet staan ‘om de toepassing van de bepalingen van deze richtlijn uit te breiden tot aanbieders van platformen die niet voldoen aan de vereisten om als verkoper in de zin van deze richtlijn te worden beschouwd’.²¹ Dus ook al is het platform niet de directe wederpartij van de consument, dan nog kan het platform op basis van het nationale recht als verkoper worden gekwalificeerd en moet het de verplichtingen voortvloeiend uit de richtlijn tegen zich laten gelden.

Uit het implementatiewetsvoorstel betreffende ‘richtlijnen verkoop goederen en levering digitale inhoud’ volgt echter dat de Nederlandse wetgever van deze mogelijkheid geen gebruik lijkt te gaan maken.²² Het voorontwerp past de definitie van consumentenkoop in artikel 7:5 lid 1 BW niet aan. De verkoper blijft binnen deze definitie degene

13. Zo is op de gebruikersovereenkomst die de Nederlandse consument met AliExpress sluit, het recht van Hong Kong van toepassing. Ook hebben de rechtbanken van diezelfde jurisdictie de exclusieve bevoegdheid om geschillen met Alibaba – het moederbedrijf van AliExpress – te horen. Art. 12.7 Terms of Use, Alibaba.com d.d. 6 mei 2020, rule.alibaba.com/rule/detail/2041.htm?spm=a2g0o.ams_81407.0.0.70fes-KyMsKyMyS.

14. Art. 2 lid 1 en 3 en considerans 23 Richtlijn (EU) 2019/771 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de verkoop van goederen, tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn (EG) 2009/22, en tot intrekking van Richtlijn (EG) 1999/44 (*PbEU* 2019, L 136/28).

15. Art. 7:17, 7:18, 7:21, 7:22 en 7:24 BW. Zie ook art. 5-7, 10 en 13-16 nieuwe Richtlijn consumentenkoop.

16. Art. 7:24 lid 2 BW.

17. Zie ook T.F.E. Tjong Tjin Tai, ‘Platformen als uitdaging voor het privaatrecht’, *WPNR* 2018, afl. 7214, p. 835-841, die het volgende stelt: ‘Er is geen eenduidige kwalificatie mogelijk. Deels komt dit doordat er veel soorten platformen met verschillende verdienmodellen zijn. Deels ligt dit er ook aan dat platformen op wezenlijke punten verschillen van traditionele ondernemingen en samenwerkingsverbanden.’ Hij vervolgt verderop met: ‘platformen verschillen ook in de mate waarin zij overeenkomsten reguleren.’ (p. 841). Schulte-Nölke merkt treffend op dat de kenmerkende driehoeksverhouding die ontstaat als de consument via een platform met een aanbieder contracteert (Platformbeheerder, aanbieder, klant) de ‘klassieke Doktrinen des Vertrags- und Deliktsrechts auf den Prüfstand [stelt]’. H. Schulte-Nölke, ‘Plattformverträge und Vertrauensschutz’, in: U. Blaurock & F. Maultzsch (red.), *Vertrauensschutz im digitalen Zeitalter*, Baden-Baden: Nomos 2020, p. 170.

18. Art. 2 lid 3 Richtlijn (EU) 2019/771 (cursivering PV).

19. Art. 2 onder b Richtlijn (EG) 2005/29.

20. Over de kwalificatie en verplichtingen van tussenpersonen (waaronder online platformen) in het Europese consumentenrecht en de Nederlandse implementatiewetgeving bestaat discussie. Zie uitgebreid: M.Y. Schaub, ‘Wie is handelaar?’, *TvC* 2019, afl. 1, p. 5-13 en A. de Vries, ‘Travel intermediaries and responsibility for compliance with EU travel law: A scattered legal picture’, *EuCML* 2016, afl. 3, p. 119-125 (beide met verdere verwijzingen).

21. Considerans 23 Richtlijn (EU) 2019/771.

22. Beschikbaar via: ‘Implementatiewetsvoorstel richtlijnen verkoop goederen en levering digitale inhoud’, overheid.nl/internetconsultatie.nl/verkoop_goederen_levering_digitale_inhoud.

die in het kader van zijn bedrijf of beroep tegen betaling van een prijs eigendom van goederen overdraagt aan een consument.²³ Indien de consument via een platform van een derde-verkoper koopt, zal deze laatste in het normale geval het eigendomsrecht overdragen. Online platformen zijn dan niet aan te merken als verkoper in het kader van de Nederlandse regeling consumentenkoop.²⁴

3.2. *Wathelet en 'fulfilmentdiensten'*

Online platformen kunnen onder specifieke omstandigheden wellicht toch als verkoper in het kader van een consumentenkoop worden aangemerkt. Voordat de nieuwe Richtlijn consumentenkoop werd aangenomen, maakte het Hof van Justitie van de EU in de zaak *Wathelet* namelijk duidelijk dat in een offline consumentenkoop een tussenpersoon als verkoper gekwalificeerd kan worden indien deze de indruk wekt de directe contractspartij te zijn, of daarover verwarring schept. De tussenpersoon draagt dan de contractuele 'aansprakelijkheid van de verkoper' op grond van de (oude) richtlijn consumentenkoop.²⁵ Indachtig het doel van de nieuwe richtlijn, namelijk het neerleggen van uniforme regels voor de online en offline consumentenkoop, kan gesteld worden dat deze rechtsregel na inwerkingtreding van de richtlijn ook gelding moet hebben voor online platformen. Als die stelling juist is, moeten online platformen daar waar zij als tussenpersoon fungeren en verwijtbaar onduidelijkheid laten bestaan over hun verhouding met de derde, ook in die hoedanigheid de verplichtingen die voortvloeien uit de richtlijn tegen zich laten gelden.²⁶

Wathelet is zo gezien een prikkel voor online platformen om in hun (gebruikers)voorwaarden en handelingen duidelijk te zijn over wat hun exacte rol is in de totstandkoming en nakoming van de koopovereenkomst. Platformen als Amazon, bol.com en Zalando verkopen niet alleen zelf producten, maar laten tevens derden producten verkopen. Voor de consument zal het niet altijd duidelijk zijn of ze nu van het platform zelf kopen; van een derde; en of die derde bedrijfsmatig handelt of het een particulier betreft.²⁷

Daar komt bij dat verschillende platformen, als deel van hun businessmodel, zogenaamde 'fulfilmentdiensten' aanbieden. Dat zijn diensten onder meer gericht op het voor derde-verkopers uithanden nemen van het maken van reclame voor hun producten, de opslag, verpakking en verzending van producten, de betaling en het afhandelen van klantretouren.²⁸ Zo kan het dus zijn dat een consument, al zoekend naar koopjes op het online platform, een gepersonaliseerde advertentie van een product krijgt te zien, vervolgens dat product koopt, waarbij de bestelling, orderbevestiging en betaling via het platform verlopen, het product vanuit het magazijn en distributiecentrum van het platform wordt verzonden naar het thuisadres, en het product wordt bezorgd in een doos gelabeld met het logo van het platform, met daarin ook nog eens het retourformulier van dat platform. Het is aan het platform om in iedere handeling duidelijk te maken met wie de consument te maken heeft, op straffe van het zelf aangemerkt worden als verkoper.

Een belangrijk praktische punt dat zich aandient in het geval dat het online platform inderdaad als 'verkoper' in het kader van de regeling consumentenkoop is aan te merken, is de vraag of het platform in die hoedanigheid zijn aansprakelijkheid kan afwentelen op de producent door een beroep te doen op de kanalisatieregeling van art. 7:24 lid 2 BW. Indien het platform de verplichtingen van de regels inzake consumentenkoop tegen zich moeten laten gelden, zal het ook de rechten kunnen invoeren die deze regels verkopers bieden. De nieuwe Richtlijn consumentenkoop en de Nederlandse implementatiewetgeving brengen op dit punt geen wijzigingen aan in de regeling van Titel 1 van Boek 7 BW. Aangenomen dat het platform het gebrek van het product niet kende of behoorde te kennen, of de afwezigheid van dat gebrek niet heeft toegezegd, kan de consument het platform dan slechts aanspreken voor privézaakschade die onder de franchise van EUR. 500,- valt. In alle overige gevallen moet hij zich wenden tot de producent of daarmee gelijkgestelde actoren in de handelsketen (zie hierna in 5.2). De winst van de kwalificatie van het online platform als 'verkoper' binnen de regeling van consumentenkoop is dan zeer beperkt te noemen. De vraag rijst daarom welke mogelijke

23. MvT behorende bij het implementatiewetsvoorstel richtlijnen verkoop goederen en levering digitale inhoud (cfm. art. 2 lid 1 Richtlijn (EU) 2019/771), internetconsultatie.nl december 2019, p. 20-21, internetconsultatie.nl/verkoop_goederen_levering_digitale_inhoud/document/5246.
24. Marco Loos hekelt in zijn reactie op het implementatiewetsvoorstel het gebrek aan bestaande regels die de rechtsverhouding reguleren tussen online platformen en consumenten inzake de verkoop van goederen en diensten via dat platform. Hij roept de wetgever dan ook op hierover regels te stellen. M.B.M. Loos, 'De voorgenoemde implementatie van de Richtlijnen verkoop goederen en digitale inhoud. Een reactie op het voorontwerp voor de Implementatiewet', internetconsultatie.nl 22 januari 2020, internetconsultatie.nl/verkoop_goederen_levering_digitale_inhoud/reactie/127799/bestand.
25. HvJ EU 9 november 2016, C-149/15, ECLI:EU:C:2016:840, r.o. 41 (*Wathelet*), m.nt. V. Mak, *TvC* 2017, afl. 2, p. 88-91; A. de Vries & A. Jablonowska, 'Comments on Article 11: Duty to Inform about Platform Operator and Supplier', in: C. Busch e.a. (red.), *Discussion Draft of a Directive on Online Intermediary Platforms. Commentary*, Krakow: Jagiellonian University Press 2019.
26. Een open vraag is evenwel of deze redenering tevens opgaat als de derde een professionele verkoper is en niet een particulier, zoals in *Wathelet*. In dat scenario kan de consument zich immers tot een verkoper wenden waarbij hij wel de bescherming geniet binnen de kaders van een consumentenkoop.
27. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) sprak bol.com aan op het onduidelijk informeren van consumenten wie de verkoper is van een product of dienst. Ook andere platformen zullen actief worden gecontroleerd, waarschuwt de ACM. ACM, 'Bol.com informeert consument voortaan duidelijk wie verkoper is', 14 september 2020, acm.nl/nl/publicaties/bolcom-informeert-consument-voortaan-duidelijk-wie-verkoper. Op dit punt zal art. 6 bis van de Richtlijn consumentenrechten (Richtlijn (EU) 2011/83, als laatst gewijzigd door de Moderniseringsrichtlijn (Richtlijn (EU) 2019/2161)) voor online platformen nieuwe verplichtingen in het leven roepen om informatie aan de consument te verschaffen die via het platform goederen en diensten koopt. Als gezegd (voetnoot 8) blijft in deze bijdrage buiten beschouwing welke informatieplichten dat precies zijn omdat deze verplichtingen niet direct zien op de veiligheid van de verkochte goederen en diensten.
28. Zie bijvoorbeeld de diensten die Amazon Europe Core SARL en bol.com aan bedrijfsmatige verkopers aanbieden: services.amazon.nl/en/partnerplatform.bol.com/services.

andere aansprakelijkheden en verplichtingen platformen kennen in het kader van de regelingen van e-commerce (4.1), productveiligheid (4.2) en productaansprakelijkheid (5).

4. Online platformen als internetdienstverlener

4.1. E-commerce en aansprakelijkheid

In veel gevallen zal het online platform echter niet kunnen worden beschouwd als verkoper, maar als dienstverlener van de informatiemaatschappij,²⁹ kortweg: internetdienstverlener. Het is voornamelijk in deze tweede te onderscheiden situatie dat zich de gezondheids- en veiligheidsrisico's openbaren waarover de Consumentenbond en anderen rapporteerden. Als internetdienstverlener maakt het online platform in beginsel 'slechts' communicatie tussen de derde en consument over de koop van producten mogelijk. Het slaat daartoe de door de derde-verkoper aangedragen productinformatie op om die vervolgens zonder verdere bewerking te tonen aan geïnteresseerde consumenten. Het online platform is onder die omstandigheden geen verkoper in de zin van de nieuwe Richtlijn consumentenkoop, maar biedt zogenaamde 'host-diensten' in de zin van de E-commerce richtlijn aan.³⁰

In die hoedanigheid van passieve en neutrale verlener van host-diensten is het platform krachtens art. 6:196c lid 4 BW niet aansprakelijk voor schade ontstaan als gevolg van de inhoud van de met de consument gedeelde informatie, althans zolang het platform geen kennis heeft of zou moeten hebben van het onrechtmatige karakter van die informatie. Die onrechtmatigheid kan in de hier behandelde context zijn grondslag vinden in het feit dat de derde-verkoper producten aanbiedt in strijd met de Europese regels van algemene productveiligheid,³¹ of dat de derde-verkoper verkeerde of misleidende informatie verstrekt over de veiligheid van een product.³² Een schadevergoedingsvordering gegrond op dergelijke feiten zal dus niet slagen. Wel kan via de rechter een gebod of verbod strekkende tot het verwijderen, respectievelijk het niet langer plaatsen van de onrechtmatige informatie worden gevorderd.³³

Indien echter de onrechtmatigheid van de door de verkoper gedeelde informatie het platform bekend is of had

moeten zijn, moet het platform de informatie onverwijld verwijderen of niet langer toegankelijk maken. Een klacht van een consument, consumentenorganisatie, concurrent of de bevoegde nationale toezichthouder is voor die bekendheid al voldoende. Na beoordeling van de gegrondheid van de klacht, verwijdert of blokkeert het platform de informatie. *Notice and takedown* heet dat.³⁴ Mocht het platform niet tijdig tot gerichte actie overgaan, vervalt de bescherming van art. 6:196c lid 4 BW en kan een schadevergoedingsvordering slagen.

De uitsluitingsgrond voor civiele aansprakelijkheid van artikel 6:196c lid 4 BW geldt echter slechts voor *host*-diensten. Indien het online platform andere diensten aanbiedt, zoals de reeds genoemde fulfilmentdiensten (inclusief reclame) en diensten voor communicatie, betaling en reputatiemanagement, kan hij voor wat betreft de aansprakelijkheid die mogelijk is in verband met de uitvoering van die diensten bestaat, geen beroep doen op die uitsluitingsgrond. Dit is de rechtsregel die volgt uit *L'Oreal/eBay*. In dit arrest oordeelde het Hof van Justitie van de EU dat een online platform handelend als *host* geen bescherming van de uitsluitingsgrond van artikel 14 van de E-commerce richtlijn geniet indien het platform de productinformatie die een derde-verkoper aanlevert, verwerkt ter bevordering van de verkoop van het betrokken product. Dergelijke bijstand om het productaanbod te optimaliseren – een dienst die platformen doorgaans voor de verkoop van goederen en diensten aanbieden – geeft het platform in beginsel kennis van of controle over de verschaften gegevens en impliceert derhalve een actieve rol. Dat rijmt niet met een louter technische, automatische en passieve verwerking van de verstrekte gegevens, die de uitsluitingsgrond veronderstelt.³⁵

4.2. Productveiligheidsregulering

Ongeacht of online platformen nu actief of passief productinformatie voor derde-verkopers hosten, zij vallen als internetdienstverlener – en *host* in het bijzonder – op dit moment buiten de reikwijdte van de Europese Richtlijn algemene productveiligheid en aanverwante regelgeving, waarvan de schending een andere grond voor civielrechtelijke aansprakelijkheid vormt die de consument mogelijk tegen het platform kan inroepen. Onder deze regels van productveiligheid zijn platformen voor

29. Cfm. art. 3:15d lid 3 BW.

30. Art. 14 Richtlijn (EG) 2000/31 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (*PbEG* 2001, L 178/1). Zie over online platformen als dienstverlener van de informatiemaatschappij en hun (vrijwaring van) aansprakelijkheid als *host*: M.Y. Schaub, *Online-platformen* (Monografieën Privaatrecht, nr. 19), Deventer: Wolters Kluwer, p. 7-8 en 63-76 (met verdere verwijzingen).

31. Richtlijn (EG) 2001/95 en aanverwante regelgeving.

32. Zo zou bijvoorbeeld het door de verkoper onjuist weergeven van noodzakelijke etikettering, het geven van verkeerde gebruiksinstructies of waarschuwingen, of het claimen dat zijn producten voldoen aan de Europese veiligheidsnormen terwijl dat niet zo is, gekwalificeerd moeten worden als oneerlijke handelspraktijk. Dit maakt een schadevergoedingsactie jegens de verkoper (handelaar) op grond van art. 6:193j lid 2 BW in beginsel mogelijk.

33. Cfm. art. 6:196c lid 5 BW. De plicht tot verwijdering van onrechtmatige informatie omvat ook het verwijderd houden van die informatie. Zie HvJ EU 3 oktober 2019, C-18/18, ECLI:EU:C:2019:821 (*Eva Glawischnig-Piesczek/Facebook Ireland Limited*) en Rb. Amsterdam 11 november 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:8415, r.o. 4.15-4.16 (*Nepadventies Bitcoins Facebook*).

34. Deze praktijk is relevant om de inbreuk op intellectueel eigendomsrechten te stoppen. Zie daarover uitgebreid: S. Kulk, *Internet Intermediaries and Copyright Law: EU and US Perspectives*, Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer 2019, par. 3.04, onder [2] en K. Erickson & M. Kretschmer, 'Empirical approaches to intermediary liability', in: G. Frosio, *Oxford Handbook of Online Intermediary Liability*, Oxford: Oxford University Press 2020, p. 104-121.

35. HvJ EU 12 juni 2011, C-324/09, ECLI:EU:C:2011:474, r.o. 111-116 (*L'Oreal/eBay*). Zie ook Tjong Tjin Tai 2018, p. 839, met verwijzing naar M.R. Botman, 'Uber: online dienst of vervoersbedrijf? Europese grenzen aan regulering van online platforms', *NtER* 2018, afl. 1-2, p. 24-25 en Concl. A-G M. Szpunar, bij HvJ EU 20 december 2017, C-434/15, ECLI:EU:C:2017:981, punt 87 (*Asociación Elite Taxi/Uber Systems Spain*).

het hosten van productinformatie verstrekt door verkopers niet aan te merken als fabrikant, diens vertegenwoordiger of distributeur. Bovendien beïnvloedt het opslaan, verwerken weergeven van de productinformatie als verschaft door de verkoper de veiligheidskenmerken van het product als zodanig niet.³⁶

Online platformen zijn zich uiteraard bewust van het feit dat via hun diensten onveilige producten bij consumenten belanden. Door aanbiedingen vooraf te controleren en te doen aan zelfmonitoring worden aanbiedingen die vanuit het oogpunt van productveiligheid problematisch zijn uit eigen beweging afgevangen.³⁷ Ook werken platformen samen met bevoegde nationale toezichthouders om hun aanbod te zuiveren van onveilige producten. Zo sloten bol.com en Marktplaats in 2019 ieder een samenwerkingsprotocol met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), met als doel het bevorderen dat uitsluitend producten worden aangeboden die voldoen aan de daarvoor geldende wettelijke voorschriften.³⁸ Beide protocollen voorzien in afspraken over onder meer het voorkomen en detecteren van aanbiedingen van onveilige producten en het door de platformen opvolgen van door de NVWA geconstateerde schendingen van geldende wet- en regelgeving. Deze afspraken op nationaal niveau sluiten nauw aan bij het EU-brede initiatief genaamd *Product Safety Pledge*, waaraan AliExpress, Amazon, eBay en Rakuten France zich in 2018 vrijwillig committerden om de consument te beschermen tegen onveilige producten die via hun platformen aangeboden worden en in dat licht beter samen te werken met toezichthouders.³⁹

De Verordening markttoezicht en conformiteit van producten, die per 16 juli 2021 van kracht wordt, zal de verhouding tussen online platformen en toezichthouders verder formaliseren. De verordening beoogt nationale toezichthouders, in aanvulling op de Richtlijn algemene productveiligheid, specifieke bevoegdheden te geven om

een hoger en uniform veiligheidsniveau van consumentenproducten te bewerkstelligen.⁴⁰ Toezichthouders mogen dan, indien noodzakelijk, online platformen ertoe verplichten informatie over een onveilig product te verwijderen of een expliciete waarschuwing voor eindgebruikers te plaatsen.⁴¹ Platformen die gevestigd zijn in de EU en tevens fulfilmentdiensten aan derde-verkopers verlenen, kunnen onder deze verordening verplicht worden de toepasselijke conformiteitsverklaringen – de bekende CE-markering – en de daaraan ten grondslag liggende technische documentatie van de aangeboden producten te verifiëren. Ook moeten zij toezichthouders informeren over mogelijke veiligheidsrisico's van producten en hen medewerking verlenen in onderzoek naar de desbetreffende producten.⁴² Deze verplichtingen gelden echter slechts voor een aantal specifieke productgroepen, waaronder elektronica en speelgoed.⁴³ Daarmee is het materiële toepassingsgebied van de verordening veel beperkter dan die van de algemene Richtlijn productveiligheid.

Belangrijk gegeven is evenwel dat de verordening een ruim territoriaal toepassingsgebied kent: zij is, ongeacht de plaats van vestiging van de aanbieder, van toepassing als het online aanbod van producten gericht is op eindgebruikers in de EER.⁴⁴ Dit betekent dat wanneer bijvoorbeeld een Amerikaanse of Chinese derde-verkoper elektronica of speelgoed aanbiedt aan Nederlandse consumenten en die producten door een binnen de EER gevestigd online platform laat verpakken en verzenden, dat dat platform door de NVWA kan worden aangesproken op de zojuist genoemde verplichtingen. Echter, indien een niet binnen de EER gevestigd platform, producten van derde-verkopers eveneens gevestigd buiten de EER aan Europese consumenten aanbiedt, zonder dat daaraan een importeur, fulfilmentdienstverlener of een gemachtigde van de producent op Europees grondgebied te pas komt, is de verordening niet van toepassing.⁴⁵ In dat geval blijft er een gat bestaan in de Europese regulering van productveiligheid en markttoezicht daarop.⁴⁶

36. Art. 2, onder e) en f) Richtlijn (EG) 2001/95. Een belangrijke veronderstelling hierbij is echter wel dat het online platform de inhoud van de verschaft productinformatie, zoals gebruiksinstructies, voorschriften voor assemblage of waarschuwingen, niet wijzigt. In beginsel heeft de eventuele verwerking van productinformatie door het platform daar geen invloed op, omdat die verwerking doorgaans slechts ziet op de optimalisering van het verkoop aanbod en niet op de producteigenschappen zelf.

37. Zo stelde eBay in reactie op het genoemde onderzoek van de Consumentenbond en vijf zusterorganisaties dat het platform tussen oktober 2018 en oktober 2019 met behulp van zijn filters heeft voorkomen dat vijf miljoen aanbiedingen vanwege productveiligheidsrisico's niet werden getoond aan consumenten. Zie: Matt Stevens, '66% of products tested from online marketplaces AliExpress, Amazon Marketplace, eBay and Wish failed safety tests', *Which?*, 24 februari 2020, [which.co.uk/news/2020/02/66-of-products-tested-from-online-marketplaces-amazon-marketplace-aliexpress-ebay-and-wish-failed-safety-tests/](https://www.which.co.uk/news/2020/02/66-of-products-tested-from-online-marketplaces-amazon-marketplace-aliexpress-ebay-and-wish-failed-safety-tests/). Een interessante vraag is of deze zelfmonitoring niet in de weg staat aan een succesvol beroep op uitsluitingsgronden voor civiele aansprakelijkheid van art. 6:196c BW.

38. Zie voor bol.com: 'Samenwerkingsprotocol NVWA en Bol.com', *Rijksoverheid*, 9 juli 2019, [rijksoverheid.nl/documenten/convananten/2019/07/02/samenwerkingsprotocol-nvwa-en-bol](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convananten/2019/07/02/samenwerkingsprotocol-nvwa-en-bol) (inwerkingtreding 1 mei 2019) en voor Marktplaats: 'Samenwerkingsprotocol NVWA en Marktplaats', *Rijksoverheid*, 9 juli 2019, [rijksoverheid.nl/documenten/convananten/2019/07/02/samenwerkingsprotocol-nvwa-en-marktplaats](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convananten/2019/07/02/samenwerkingsprotocol-nvwa-en-marktplaats) (inwerkingtreding 1 maart 2019).

39. Sinds eind januari 2020 hebben in totaal zes platformen zich aan de pledge geëncmitteerd. Zie 'Product Safety Pledge: Voluntary commitment of online marketplaces with respect to the safety of non-food consumer products sold online by third party sellers', [ec.europa.eu d.d. 30 januari 2020, ec.europa.eu/info/sites/info/files/voluntary_commitment_document_4signatures3-web.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/voluntary_commitment_document_4signatures3-web.pdf).

40. Art. 3 lid 2 en considerans 5 en 6 Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende markttoezicht en conformiteit van producten en tot wijziging van Richtlijn (EG) 2004/42 en de Verordeningen (EG) 765/2008 en (EU) 305/2011 (*PbEU* 2019, L 169/1).

41. Art. 14 lid 4, onder k) Verordening markttoezicht en conformiteit van producten.

42. Art. 4 Verordening markttoezicht en conformiteit van producten.

43. Art. 4 lid 5 Verordening markttoezicht en conformiteit van producten.

44. Art. 6 Verordening markttoezicht en conformiteit van producten.

45. Ingevolge art. 4 lid 2 Verordening markttoezicht en conformiteit van producten.

46. Zie tevens Commissie voor Consumentenaangelegenheden SER, *Directe import van buiten de EU: Gelijke bescherming én gelijk speelveld!* (Advies 20/05, juni 2020), Den Haag: SER 2020, p. 26, [rijksoverheid.nl/onderwerpen/bescherming-van-consumenten/documenten/rapporten/2020/07/02/bijlage-directe-import-van-buiten-de-eu](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bescherming-van-consumenten/documenten/rapporten/2020/07/02/bijlage-directe-import-van-buiten-de-eu).

5. Online platformen als producent

5.1. Verenigde Staten

Een aantal recente zaken die spelen in de Verenigde Staten zet aan tot denken over een andere route via welke de consument een online platform kan aanspreken indien blijkt dat de via dat platform gekochte producten onveilig zijn en schade veroorzaken.⁴⁷ Zo oordeelde de *US Court of Appeal for the Third Circuit* in juli 2019 dat een consument Amazon.com op grond van het (product)aansprakelijkheidsrecht van Pennsylvania kan aanspreken ter vergoeding van schade die werd geleden als gevolg van het gebruik van een defect product dat via dit platform van een derde is gekocht.⁴⁸ De zaak betreft mw. Heather Oberdorf, die via Amazon.com een hondenhalsband en -riem met rollijn kocht van een derde-verkoper gevestigd in Nevada en handelend onder de naam 'The Furry Gang'. Toen mw. Oberdorf ruim een maand na aankoop haar hond uitliet, brak de bevestigingsring (de zogenaamde 'D-ring') van de hondenhalsband. De rollijn rolde zich automatisch op omdat de bevestiging aan de halsband verdween en raakte de bril van mw. Oberdorf. Het brillenglas brak in het linkeroog van mw. Oberdorf, als gevolg waarvan ze permanent blind is geworden aan dat oog. Hoewel de identiteit van de derde-verkoper bekend was, slaagde noch mw. Oberdorf, noch Amazon erin deze te traceren. Voordat mw. Oberdorf een procedure tegen The Furry Gang was gestart, was deze niet langer actief op het platform. Als gevolg richtte ze haar pijlen op Amazon.

Het federale gerechtshof⁴⁹ brengt deze zaak binnen de kaders van productaansprakelijkheid door Amazon op voet van het recht van Pennsylvania aan te merken als 'verkoper', die onder dat recht net als de producent zonder schuld aansprakelijk is voor schade veroorzaakt door

een defect product.⁵⁰ Het oordeelt dat Amazon als verkoper aangemerkt moet worden omdat:

- i. Het de enige partij is die verhaal biedt voor de consument nu de verkoper onvindbaar is;
- ii. Amazon substantiële controle heeft over derde-verkopers en het onderwerpen van het platform aan de regels van productaansprakelijkheid hem motiveert om die controle te gebruiken om onveilige product van het platform te weren;
- iii. Amazon in de unieke positie verkeert om meldingen van onveilige producten te ontvangen en deze vervolgens van de markt kan halen; en
- iv. Amazon de kosten gemoeid met het vergoeden van schade kan verdisconteren in de vergoeding die het van derde-verkopers vraagt om hun producten via zijn platform aan te bieden.⁵¹

Het oordeel in *Oberdorf* is niet onbetwist. Naast een *dissenting opinion* in deze zaak,⁵² zijn er ook de uitspraken in *Erie Ins. Co./Amazon.com* en *Fox/Amazon.com*.⁵³ Hierin oordeelden twee federale gerechtshoven ieder afzonderlijk dat Amazon op grond van het toepasselijke recht niet als verkoper aansprakelijk kan zijn voor de schade veroorzaakt door een defect product dat via het platform door een derde was verkocht. In *Erie Ins. Co.* werd daartoe overwogen dat een verkoper onder het recht van Maryland in beginsel alleen diegene is die de eigendomsrechten van de producten ('title') overdraagt aan de koper tegen betaling van een prijs. Dat was in dit geval de derde-verkoper.⁵⁴ In *Fox* werd het begrip 'verkoper' binnen de kaders van het recht van Tennessee weliswaar breder uitgelegd, namelijk als 'degene die regelmatig voor zijn eigen onderhoud of winst voldoende controle uitoefent over een product in de verkoop, huur of bewaaring daarvan', maar werd deze controle niet aanwezig geacht.⁵⁵ Dat Amazon in beide zaken wel diverse fulfil-

47. Zie in het algemeen: R. Sprague, 'It's a Jungle Out There: Public Policy Considerations Arising from a Liability-Free Amazon.com', *Santa Clara Law Review* 2020, afl. 2, p. 253-287; S. Bender, 'Product Liability's Amazon Problem', *Journal of Law & Technology at Texas* (concept 16 juni 2020), ssrn.com/abstract=3628921; Schulte-Nölke 2020, p. 199-202.

48. US Court of Appeal for the Third Circuit (Verenigde Staten) 3 juli 2019, 930 F.3d 136 (3d Cir. 2019) (*Oberdorf/Amazon.com Inc.*), leagle.com/decision/infco20190703092.

49. Federale rechtbanken en gerechtshoven – *US District Courts* en *US Courts of Appeal* voor een bepaalde regionale kring ('Circuit') – hebben in aansprakelijkheidszaken met een interstatelijk karakter – zoals *Oberdorf* – jurisdictie om het geschil te horen. Ze passen daarbij het toepasselijke aansprakelijkheidsrecht toe 'as they find it' en laten rechtsvragen die een nieuwe interpretatie van dat recht vergen, over aan de rechters van de relevante staat. Het zijn deze laatste rechters die het primaat hebben op de rechtsontwikkeling van het aansprakelijkheidsrecht, dat derhalve voornamelijk een statelijk karakter heeft.

50. Het recht van Pennsylvania volgt hiermee de regels inzake productaansprakelijkheid zoals neergelegd in de *Restatement (Second) of Torts* (American Law Institute, 1965), §402A: An actor can only be subject to strict liability for selling a defective product if he is a 'seller . . . engaged in the business of selling such a product'. Deze regels kennen geen kanalisatieregeling zoals die vervat in art. 7:24 lid 2 BW en maken de verkoper gelijk de producent risicoaansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrekkig product. Zie in algemene zin: David G. Owen, *Hornbook on Products Liability Law*, St. Paul (MN): West Academic Publishing 2015, p. 947-950.

51. US Court of Appeal for the Third Circuit (Verenigde Staten) 3 juli 2019, 930 F.3d 136 (3d Cir. 2019), p. 144-148 (*Oberdorf/Amazon.com Inc.*). In juli 2020 werd bekend dat het *Supreme Court* van Pennsylvania zich in deze zaak op verzoek van het federale gerechtshof zal uitspreken over de vraag of een online platform zoals Amazon aansprakelijk is voor schade die is veroorzaakt door een product dat via een online platform van een derde is verkocht en waarvan dat platform noch de bezitter, noch de eigenaar was. Zie: *Supreme Court of Pennsylvania, Eastern District* (Verenigde Staten) 21 juli 2020, No. 41 EM 2020 (*Oberdorf/Amazon.com Inc.*), leagle.com/decision/infco20200721437.

52. *Ibid.*, p. 154-165 (Judge Scirica).

53. US Court of Appeal for the Fourth Circuit (Verenigde Staten) 22 mei 2019, 925 F.3d 135 (4th Cir. 2019) (*Erie Ins. Co./Amazon.com Inc.*), leagle.com/decision/infco20190522096 (woningbrand als gevolg van defecte batterijen van een hoofdlampje) en US Court of Appeal for the Sixth Circuit (Verenigde Staten) 5 juli 2019, 930 F.3d 415 (6th Cir. 2019) (*Fox/Amazon.com, Inc.*), leagle.com/decision/infco20190705056 (woningbrand als gevolg van defecte batterijen van een *hoverboard*).

54. In andere gevallen kan dat mogelijk wel zo zijn, zo stelt Judge Gribbon Motz in haar *concurring opinion*: 'Nearly the only thing Amazon did not do was hold title. I agree that, under Maryland law as it stands today, that final fact – which is surely no accident – resolves this case in Amazon's favor. But that may not always be so.' (p. 145).

55. US Court of Appeal for the Sixth Circuit (Verenigde Staten) 5 juli 2019, 930 F.3d 415 (6th Cir. 2019), p. 423-426 (*Fox/Amazon.com, Inc.*).

mentdiensten onder de naam 'Fulfilled by Amazon' verzorgde voor de aankoop van de defecte producten, maakte Amazon nog geen verkoper, aldus de federale gerechtshoven.

In augustus 2020 kwam de *Court of Appeals of California* echter tot een andere conclusie in de zaak *Bolger/Amazon.com, LLC*.⁵⁶ Aanleiding voor deze Californische zaak is de ontploffing van een via Amazon gekochte laptopaccu, met ernstig letsel van de laptopgebruikster tot gevolg. Amazon verzorgde in deze aankoop vele fulfilmentdiensten voor de Chinese derde-verkoper genaamd Lenoge Technology (HK) Ltd. Het statelijke gerechtshof oordeelde dat de controle die deze diensten meebrengen voor Amazon over de verhouding tussen de derde-verkoper en de consument en de voorwaarden waaronder het product wordt aangeboden aan de consument, maken dat Amazon, in het specifieke geval, binnen de reikwijdte vallen van het productaansprakelijkheidsrecht van California.⁵⁷ In lijn met het oordeel in *Oberdorf* van de *US Court of Appeal for the Third Circuit*, overwoog het daartoe onder meer:

As a factual and legal matter, Amazon placed itself between Lenoge and Bolger in the chain of distribution of the product at issue here. Amazon accepted possession of the product from Lenoge, stored it in an Amazon warehouse, attracted Bolger to the Amazon website, provided her with a product listing for Lenoge's product, received her payment for the product, and shipped the product in Amazon packaging to her. Amazon set the terms of its relationship with Lenoge, controlled the conditions of Lenoge's offer for sale on Amazon, limited Lenoge's access to Amazon's customer information, forced Lenoge to communicate with customers through Amazon, and demanded indemnification as well as substantial fees on each purchase. Whatever term we use to describe Amazon's role, be it 'retailer,' 'distributor,' or merely 'facilitator,' it was pivotal in bringing the product here to the consumer.⁵⁸

Onder deze omstandigheden vormde Amazon een directe schakel in de distributieketen, waarin het als krachtige tussenpersoon een substantiële rol speelde in het ervoor zorgen dat de op het platform aangeboden producten

veilig zijn. Het gevolg is dat het platform, in het specifieke geval, niet aan het regime van risicoaansprakelijkheid voor defecte producten in California ontsnapt.

5.2. Nederland en Europa

In hoeverre valt een online platform zoals Amazon binnen de kaders van het Nederlandse of Europese productaansprakelijkheidsrecht?⁵⁹ Anders dan het regime van risicoaansprakelijkheid zoals dat in Pennsylvania of California geldt, valt een verkoper slechts in uitzonderlijke situaties onder de Europese Richtlijn productaansprakelijkheid. Busch schreef in een eerder commentaar op *Oberdorf* dat die richtlijn niet veel perspectief biedt voor consumenten die zich in eenzelfde situatie bevinden als de benadeelde in kwestie.⁶⁰ De richtlijn, thans 35 jaar oud, zet een regime van risicoaansprakelijkheid uiteen voor de *producent* betreffende schade veroorzaakt door zijn gebrekkige product.⁶¹ Dit regime is ook van toepassing op de *importeur* die het product bedrijfsmatig in de EER invoert en, als niet kan worden vastgesteld wie producent of importeur is, op iedere *leverancier* van het product.⁶²

Online platformen laten zich niet eenvoudig plaatsen binnen dit begrippenkader, dat is gericht op actoren binnen een traditionele handelsketen. Als internetdienstverleners staan platformen in beginsel juist buiten die keten en faciliteren zij, als gezegd, die handel met hun digitale infrastructuur. Dat wordt echter anders daar waar platformen fulfilmentdiensten aanbieden. Met die diensten plaatsen zij zichzelf fysiek in de handelsketen, zeker als het commerciële (en dus betaalde) diensten van opslag, verpakking en verzending van producten betreft. Zo verwerven zij namelijk een zekere mate van controle over de levering van een product aan de consument, zoals de uitspraken in *Oberdorf* en *Bolger* goed laten zien.⁶³

Toch valt het ook dan niet met zekerheid te zeggen dat een online platform als importeur of leverancier het aansprakelijkheidsregime van de richtlijn tegen zich moet laten gelden.⁶⁴ Een platform voert in het kader van zijn eigen commerciële activiteiten in beginsel geen producten van derde-verkopers gevestigd buiten de EER in met het doel de producten voor *zichzelf* te kopen en vervolgens *zelfstandig* aan Europese consumenten te (weder)verko-
pen, te verhuren, te leasen of anderszins te verstrekken,

56. Court of Appeals of California, Fourth District, Division One (Verenigde Staten) 13 augustus 2020, No. D075738 (*Bolger/Amazon.com, LLC*), leagle.com/decision/incaco20200813016.

57. Ter verduidelijking, het hoger beroep draaide om de rechtsvraag of Amazon (risico)aansprakelijk kan zijn voor de gestelde schade in het onderhavige geval. In eerste aanleg, was het verweer van Amazon op dit punt gehonoreerd, maar dat draait het gerechtshof terug. De zaak wordt nu terugverwezen ter bepaling van de aansprakelijkheid van Amazon op voet van het Californische productaansprakelijkheidsrecht.

58. Court of Appeals of California, Fourth District, Division One (Verenigde Staten) 13 augustus 2020, No. D075738 (*Bolger/Amazon.com, LLC*), leagle.com/decision/incaco20200813016.

59. De analyse hier is beperkt tot titel 3, afdeling 3 van Boek 6 BW (art. 6:185 BW e.v.). Die regeling laat onverlet een schadevergoedingsactie uit onrechtmatige daad, ten aanzien waarvan de Nederlandse rechter weliswaar begrippen spiegelt aan die volgend uit het Europese kader voor productaansprakelijkheid, maar naar eigen inzicht invulling kan geven aan de voorwaarden waaronder aansprakelijkheid jegens de producent gevestigd kan worden.

60. C. Busch, 'When Product Liability Meets the Platform Economy: A European Perspective on Oberdorf/Amazon', *EuCML* 2019, afl. 5, p. 173-174.

61. Art. 3 lid 1 Richtlijn (EEG) 85/374 van de Raad van 25 juli 1985 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de aansprakelijkheid voor producten met gebreken *PbEG* 1985, L 210/29, laatst gewijzigd bij Richtlijn (EG) 1999/34, *PbEG* 1999, L 141/20.

62. Art. 3 lid 2 Richtlijn productaansprakelijkheid.

63. Mocht het online platform aldus binnen het bereik van de richtlijn vallen, is de contractuele uitsluiting van aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door een gebrekkig product cfm. art. 6:192 lid 1 BW en art. 12 Richtlijn productaansprakelijkheid niet toegestaan.

64. Zie ook Busch 2019, p. 174.

zoals het begrip ‘importeur’ in de richtlijn lijkt te veronderstellen.⁶⁵ Voor zover het online platform als fulfilmentdienstverlener producten van derde-verkopers onder zich houdt voor opslag, verpakking of verzending, verwerft hij noch de eigendom, noch het bezit daarvan. Als (onmiddellijk) houder voor de derde-verkoper levert hij de producten slechts aan de consument als een (koop)overeenkomst tussen die derde en een consument daarvoor een grondslag biedt. Als een consument producten via een platform van een buiten de EER gevestigde derde koopt, zal er doorgaans juist sprake zijn van ‘directe import’. De consument importeert dan zelf de producten, dus zonder tussenkomst van een binnen de EER gevestigde handelaar.⁶⁶

Ook wat betreft het begrip ‘leverancier’, is het de vraag of een platform binnen die restcategorie van de richtlijn geplaatst kan worden indien het de identiteit van de derde-verkoper weet en deze deelt met de benadeelde, maar vervolgens blijkt dat die partij geen (adequaat) verhaal biedt of juist onvindbaar is, zoals in *Oberdorf*. Noch de richtlijn, noch de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU bieden in deze situatie een duidelijk antwoord.⁶⁷ De consument kan echter weinig hoop putten uit de positie van de Nederlandse wetgever en jurisprudentie op dit punt.⁶⁸

Het is derhalve onzeker of de benadeelde consument in een schadevergoedingsactie ingesteld tegen het online platform waar hij een gebrekkig product van een derde kocht, op dit moment bescherming kan ontlenen aan de Richtlijn productaansprakelijkheid. Dat kan veranderen indien het Hof van Justitie van de EU via een prejudiciële verwijzing de kans krijgt een extensieve uitleg te geven aan het begrippenkader van de richtlijn. Uiteraard kan

ook de Europese wetgever de werkingsfeer van de richtlijn wijzigen, bijvoorbeeld door haar in lijn brengen met de reeds genoemde Verordening markttoezicht en conformiteit van producten, die zich al wel uitstrekt tot fulfilmentdienstverleners. Of de wetgever dat op korte termijn zal doen is echter onduidelijk. In een recente studie uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie over wenselijke aanpassingen van de Richtlijn productaansprakelijkheid in het licht van opkomende digitale technologieën, volgt namelijk geen advies tot wijziging van de richtlijn teneinde online platformen binnen haar toepassingsbereik te plaatsen.⁶⁹ Rapporten van consumentenorganisaties wijzen daarentegen wel op de noodzaak van het doorvoeren van een dergelijke wijziging.⁷⁰

Zelfs als online platformen binnen het bereik van de Richtlijn productaansprakelijkheid vallen, is het de vraag of een schadevergoedingsactie door de consument wordt geblokkeerd vanwege de uitsluitingsgrond voor internetdienstverleners.⁷¹ De *US Court of Appeal for the Third Circuit* zag zich ook voor die vraag gesteld in *Oberdorf/Amazon.com*. Dit gerechtshof stelt resoluut dat de federale *Communications Decency Act* uit 1996, die evenals de E-commerce richtlijn aanbieders van hostdiensten als Amazon een immunititeit voor aansprakelijkheid verschafft,⁷² geen bescherming biedt tegen productaansprakelijkheid. Die aansprakelijkheid bestaat namelijk vanwege de rol die het platform speelt in het verkoop- en distributieproces van het gebrekkige product: het ‘verkoop’ het product en doet dus juist iets anders dan het enkel hosten van informatie aangedragen door derden.⁷³

Deze Amerikaanse rechtsregel is wel direct inpasbaar in de Nederlandse en Europese situatie, waar de beperking

65. Cfm. art. 3 lid 1 Richtlijn productaansprakelijkheid. Dommering-van Rongen heeft voorgesteld dat de zinsnede ‘anderszins te verstrekken’ gelezen moet worden als anderszins ‘in het verkeer brengen’. Die opvatting zou voor het debat hier betekenen dat als importeur tevens heeft te gelden een online platform dat, nadat het product het productieproces heeft verlaten en is opgenomen in het verkoopproces, het product voor de eerste keer binnen de EER aanbiedt aan het publiek voor gebruik of consumptie (cfm. HvJ EU 9 februari 2006, ECLI:EU:C:2006:93, *NJ* 2006/401 (*O’Byrne/Sanofi*) en HR 13 januari 2017, ECLI:NL:HR:2017:32 (*DAF/Achmea*)). Ook in deze opvatting blijft het echter de vraag of het online platform het product voor zichzelf in het verkeer brengt of op instigatie van de derde-verkoper. L. Dommering-van Rongen, *Productenaansprakelijkheid. Een rechtsvergelijkend overzicht*, Deventer: Kluwer 2000, p. 89-90.
66. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Sociaal-Economische Raad (SER) definiëren ‘directe import’ als de situatie waarin consumenten (digitale) producten en diensten buiten de Europese Economische Ruimte (EER) via een webwinkel of (via een webwinkel op) een online platform kopen, zonder tussenkomst van een importeur en/of distributeur.’ SER 2020, p. 4.
67. Vgl. C.J.J.M. Stolker, ‘Leverancier met producent gelijkgesteld’, in: C.J.J.M. Stolker (red.), *Groene Serie Onrechtmatige daad*, Deventer: Wolters Kluwer (online bijgewerkt 4 mei 2019) en HvJ EU 2 december 2009, C-358/08, ECLI:EU:C:2009:744, r.o. 54-59, *NJ* 2010/210, m.nt. M.R. Mok (*O’Byrne/Aventis Pasteur II*).
68. *Kamerstukken II* 1987/88, 19636, nr. 6, p. 26 (MvA) (‘De aansprakelijkheid van de leverancier vervalt zodra hij binnen een redelijke termijn de identiteit onthult van zijn voorman of van de producent. Dit geldt ook wanneer die voorman of producent geen verhaal mocht bieden’). Zie tevens Rb. Breda (pres.) 8 december 2000, *KG* 2001, 28, ECLI:NL:RBBRE:2000:AH8307 (*Al Kholali/It’s Electronic*), waarin de leverancier (verkoper) van een defect product de regeling van art. 6:185 e.v. niet tegen zich hoeft laten te gelden wanneer blijkt dat verhaal onmogelijk is bij de importeur wegens zijn faillissement.
69. Expert Group on Liability and New Technologies – New Technologies Formation, ‘Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies’, Brussel: Europese Unie 2019, p. 27-29, ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=36608.
70. BEUC, de Europese koepelorganisatie van nationale consumentenorganisaties, publiceerde in mei 2020 een position paper getiteld ‘Product Liability 2.0 – How to make EU rules fit for consumers in the digital age’, p. 19 (zie: beuc.eu/publications/beuc-x-2020-024_product_liability_position_paper.pdf), waarin het de Europese wetgever oproept om online platformen onder specifieke omstandigheden als ‘leverancier’ aan te merken. Zie ook het advies van C. Busch geschreven in opdracht van de Duitse consumentenorganisatie Verbraucherzentrale Bundesverband, *Effektiver Verbraucherschutz im online-handel: Verantwortung und Haftung von Internetplattformen – Rechtsgutachten im Auftrag des Vzbv*, Berlijn: Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. 2019, p. 63, vzbv.de/sites/default/files/downloads/2020/02/12/vzbv_gutachten_verbraucherrechtliche_plattformhaftung.pdf.
71. Cfm. art. 6:196c lid 4 BW en art. 14 E-commerce richtlijn.
72. 47 U.S.C. par. 230(c)(1) Communications Decency Act.
73. US Court of Appeal for the Third Circuit (Verenigde Staten) 3 juli 2019, 930 F.3d 136 (3d Cir. 2019), p. 151-153 (*Oberdorf/Amazon.com Inc.*). Zie voor een gelijke conclusie US Court of Appeal for the Fourth Circuit (Verenigde Staten) 22 mei 2019, 925 F.3d 135 (4th Cir. 2019), p. 139-140 (*Erie Ins. Co./Amazon.com Inc.*) en Court of Appeals of California, Fourth District, Division One (Verenigde Staten) 13 augustus 2020, No. D075738 (*Bolger/Amazon.com, LLC.*).

van aansprakelijkheid van internetdienstverleners ook slechts geldt voor *hosting* en niet voor andere vormen van dienstverlening.⁷⁴ Het is mijns inziens wenselijk deze regel ook in Europese wetgeving op te nemen, eventueel in de aangekondigde Digital Services Act die de E-commerce richtlijn zal vervangen.⁷⁵ Zo kan de verhouding tussen de aansprakelijkheid van online platformen voor onveilige producten en hun immuniteit als internetdienstverleners duidelijk(er) worden geformuleerd.

6. Hoe nu verder?

De verkenning in deze bijdrage laat zien dat de mogelijkheden van consumenten om een online platform aan te spreken indien zij via dat platform onveilige producten kopen, sterk van platform tot platform en van transactie tot transactie zullen verschillen. Indien het platform als directe wederpartij in de consumentenkoop kan worden gekwalificeerd, zijn de remedies wegens non-conformiteit in beginsel beschikbaar voor de consument. Wanneer consumenten kopen van een derde die zijn producten via het platform aanbiedt, zijn de mogelijkheden echter veel beperkter. Hierdoor ontbreekt een belangrijke prikkel voor online platformen om in die situatie toe te zien op de producten die worden aangeboden via zijn digitale infrastructuur en in te grijpen wanneer die producten onveilig blijken. De Verordening markttoezicht en conformiteit van producten zal online platformen via publiekrechtelijke weg aansporen die rol actiever te gaan vervullen voor zover zij fulfilmentdiensten binnen de EU verzorgen. De Europese wetgever vernieuwt zo het productveiligheidsrecht om het weer aan te laten sluiten bij de soms disruptieve vormen van verhandeling van producten die online platformen mogelijk maken.

Ook het privaatrechtelijke consumentenrecht, zowel het contractuele als het buitencontractuele, zou gelijke tred moeten houden met de innovaties in handelsketens. In dat licht zouden mijns inziens de verplichtingen van online platformen jegens de consument moeten aansluiten bij de feitelijke positie die deze platformen innemen in de handelsketen van een gebrekkig of anderszins onveilig product en de mogelijkheden die deze positie hen verschaft tot het uitoefenen van controle over gezondheids- en veiligheidsrisico's van dat product. Op die manier kan er gedifferentieerd worden tussen de gevallen waarin platformen slechts een digitaal 'prikbord' zijn om vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen,⁷⁶ en die gevallen waarin zij een werkelijke rol spelen in de verkoop

of distributie van producten aan de consument. De nieuwe Richtlijn consumentenkoop maakt dergelijk maatwerk al mogelijk door lidstaten de gelegenheid te bieden de verplichtingen volgend uit die richtlijn toe te passen op platformen, ook als zij niet de directe wederpartij van de consument zijn. Of de Nederlandse wetgever deze kans aangrijpt om de rechtspositie van consumenten op dit punt te verbeteren, is echter nog maar de vraag.

Online platformen vallen in beginsel buiten het regime van de Richtlijn productaansprakelijkheid, die is afgestemd op traditionele, lineaire handelsketens. De recente rechterlijke uitspraken in de Verenigde Staten, waarin Amazon als 'verkoper' het regime van productaansprakelijkheid tegen zich moet laten gelden, zijn niet een-op-een over te hevelen naar de Europese en Nederlandse situatie. Om relevant te blijven in de context moderne wereldwijde handelsketens moet worden onderzocht hoe het begrippenkader van de Richtlijn productaansprakelijkheid adequaat kan worden afgestemd op de feitelijke rol die online platformen, voorbeeld door het verlenen van fulfilmentdiensten, spelen in de distributie van consumentenproducten.⁷⁷ De nieuwe Europese wetgeving op het terrein van productveiligheid en de 'Model Rules on Online Platforms' van de European Law Institute (ELI) bieden daarvoor verder inspiratie.⁷⁸ Aan de eventuele productaansprakelijkheid van online platformen staat de uitsluitingsgrond zoals die volgt uit de E-commerce richtlijn als gezegd niet in de weg.

74. Zie de hoofdtekst voorafgaande aan voetnoot 36.

75. Europese Commissie, 'The Digital Services Act package', ec.europa.eu 22 juni 2020, ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-services-act-package. Uit een uitgelekt memo van de Commissie blijkt dat de aansprakelijkheidsuitsluitingen van de E-commerce richtlijn herzien moeten worden in het licht van de aard van de aangeboden diensten vandaag de dag. Zie: cdn.netzpolitiek.org, p. 4-5, cdn.netzpolitiek.org/wp-upload/2019/07/Digital-Services-Act-note-DG-Connect-June-2019.pdf.

76. Cfm. HR 16 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3099, NJ 2016/108 (*Duinzigt/Tacq*).

77. De SER adviseert 'invulling te geven aan de wettelijke aansprakelijkheid van online platforms die zich actief richten op de Europese consument en die producten verkopen van handelaren en/of producenten uit derde landen'. Zie SER 2020, p. 26. De SER wijst de herziening van de Verordening inzake markttoezicht en conformiteit van producten (voetnoot 47) en de Digital Services Act (voetnoot 76) aan als aangewezen wetgevingsinstrumenten, maar gaat daarbij mijns inziens ten onrechte voorbij aan de Richtlijn productaansprakelijkheid.

78. Art. 20 lid 1 Model Rules on Online Platforms doet de suggestie dat de consument gerechtigd wordt de remedies die hij tegen zijn directe wederpartij kan invoeren, ook tegen het online platform kan invoeren mits het platform een 'overheersende invloed' heeft op de contractuele wederpartij. Die invloed kan volgens art. 20 lid 2 onder meer blijken uit het feit dat het platform hoofdzakelijk de voorwaarden bepaalt waaronder de goederen en diensten worden aangeboden, het de identiteit van de wederpartij achterhoudt totdat de overeenkomst is gesloten, en het de betaling van de consument aan de wederpartij kan intrekken. ELI, *Model Rules on Online Platforms*, Wenen: European Law Institute 2019, europeanolawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Model_Rules_on_Online_Platforms.pdf.